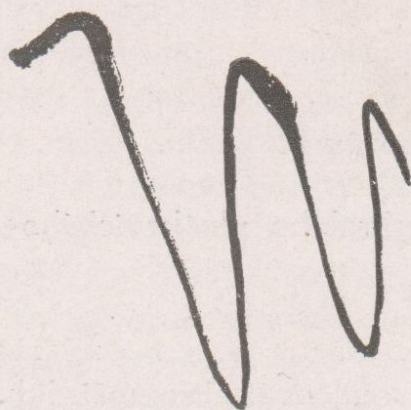

B E D Ě Ř I C H S M E T A N A

DALIBOR

OPERA STÁTNÍHO DIVADLA V OSTRAVĚ

laureát státní ceny

Premiéra v divadle Zdeňka Nejedlého 28. srpna 1955

BEDŘICH SMETANA:

DALIBOR

Opera o třech dějstvích (sedmi obrazech)

Slova napsal Josef Wenzig

Dirigent: Josef Kuchinka
Sbormistr: J. M. Míša
Režisér: Ilja Hylas

Návrhy scén: prof. Jan Obšil
Návrhy kostýmů:
Věra Tošenovská-Kanczucká

Osoby a obsazení:

Vladislav, král český	Rudolf Kasl Čeněk Mlčák
Dalibor	František Janda Jiří Wooth
Budivoj, velitel stráže a správce žaláře	Miloslav Nekvasil Radoslav Svozil
Beneš, žalárník	Jiří Herold Dalibor Jedlička Karel Průša
Vítek, posel Daliborův	Jiří Pavlíček Lubomír Procházka
Milada, sestra purkrabího ploskovického	Bronislava Taufrová
Jítka, selské děvče	Věra Heroldová Milada Šafránková
Nejvyšší soudce	Richard Novák
Šlechtici, pážata, soudcové, zbrojnoši, lid	sbor opery SDO

Místo děje: Praha XV. století

Dekorace, kostýmy, světla, vlásenky a stavby na jevišti — kolektivy SDO

Přestávky po I. a IV. obraze

OBSAH OPERY

I. dějství. Nádvoří pražského hradu. Lid očekává soudní řízení s rytířem Daliborem. Také Jitka s hrůzou myslí na osud svého dobrodince a rozhoduje se dopomoci mu k vysvobození. Slavnostně vstupuje král Vladislav a oznamuje soudu vinu Daliborovu: přepadl hrad Ploskovice a zabil purkrabího. Jeho sestra Milada žádala o potrestání zločinu. Královská vojska Dalibora přemohla a zajala. Milada předstupuje a pronáší žalobu. Vypravuje o přepadení hradu a smrti bratrově. Král přikazuje předvésti Dalibora. Dalibor vchází před soud jako hrdina, a Milada je jeho zjevem okamžitě zaujata. Ve své obhajobě vypravuje o příteli Zdeňkovi, jenž jej potěšoval hrou na housle. Spolu i bojovali proti radě města Litoměřic, až byl Zdeněk zajat a v městě popraven. Protože Ploskovice městu pomáhaly, pomstil se i jejich zničením. Stejně pak naloží i s Litoměřickými a nedá si v tom bránit nikým, ani králem. Soudcové považují již tento výrok za důvod k trestu smrti, ale Dalibor se toho neleká. Konečným rozhodnutím odsuzuje jej soud k doživotnímu žaláři. Dalibor rozsudek přijímá a znovu vzníceně vzývá památku svého přítele. Milada překonaná Daliborovou statečností, vyprošuje pro něho milost a odpuštění. ale soudcové i král její prosbě odpírají. Milada si uvědomuje, že Dalibora miluje. Přistoupí k ní Jitka a svěruje jí, že se chystá Daliborovo vysvobození. K tomuto předsevzetí se připojuje i Milada.

II. dějství. Krčma v dolním městě. Zbrojnoši opěvují život vojenský. Přichází Jitka a jejich velitel Vítek jí oznamuje, že je to jeho oddíl, připravený na pomoc Daliborovi. Oba se radují z milého setkání. Jitka vypravuje o Miladě, že se v přestrojení za potulného pěvce vloudila na hrad, aby tam vyčkala vhodné chvíle a dala Daliborovým osvoboditelům znamení. Zbrojnoši za to Jitku oslavují. Proměna: Vnitřní prostora hradu. Velitel hradních stráží Budivoj přikazuje žaláři Benešovi největší bedlivost. Přejde kolem Milada v chlapeckém oděvu. Budivoj se dotazuje, jaký je to hoch a Beneš vypravuje, že jej vzal k sobě, aby mu byl v jeho stáří a opuštěnosti podporou. Žalářík hořekuje nad svým trudným životem. Milada uchystala strážím večeři. Beneš má ještě něco na starosti. Milada se však nabízí, že to vykoná za něho. Daliborovi v hlubokém vězení měly by se dodat housle, o něž již dávno prosil. Žalářík si je zachoval z mládí a nyní by je rád zanesl Daliborovi. Souhlasí s tím, aby tak učinila Milada. Odchází pro housle. Milada je sama a může se oddat nesmírné radosti, že vytoužená chvíle nadešla. Dalibor bude vysvobozen! Beneš se vrací s houslemi a poučuje Miladu, jak se má ubírat k Daliborovi. Oba jsou povděční tomu, že se rytíř ve své temné osamělosti houslemi

potěší. Druhá proměna: V kobce žalární. Dalibor má vidění, jako by se mu zjevil přítel Zdeněk a hrál mu na housle. Touží po něm, ale dělí jej od něho stíny hrobu. Pojednou zaskřípají závory dveří. Vchází Milada a podává Daliborovi housle. Dalibor se jich radostně uchopí, a teprve potom se táže, kdože mu je přináší. Milada se mu dává poznati a vysvětluje, jak se jí podařilo k němu přijíti. Opatřila mu i nástroje, aby mohl uvolniti mříže a dostati se na svobodu. Dalibor v Miladě uctívá svou spasi- telku. Chce jí býti bratrem a přítelem. Klesají si v objetí.

III. dějství. Královská síň. V noci. Budivoj ohlašuje králi, že Daliborovi stoupenci pobuřují lid a vloudili se až do hradu. Dává slovo žalárníkovi, jenž vypravuje, jak přijal pod svou ochranu hocha, který jej tak oklamal, neboť přišel jen proto, aby Daliborovi pomohl k útěku. Král se obrací k soudcům, aby rozhodli o Daliborovi. Uvažuje o panovnickém úkolu, jenž je krásný v míru, ale strastný v dobách bojů. Soudcové navrhují, aby Dalibor byl ještě téže noci popraven. Král se děsí, že má vyhlásiti rozsudek tak přísný, ale vidí že nic jiného nezbývá. Vstoupí Budivoj a král mu oznamuje rozsudek smrti nad Daliborem. Proměna: Daliborův žalář. Dalibor prolomil právě mříže a zbavil se okovů. Vidí se již na svobodě a těší se, jak svojí pomstou všechno povalí. Chystá se dáti umluvené znamení zvukem houslí, ale jejich jediná struna praskne. V tom vstoupí Budivoj se zbrojnoši a žasne, že Dalibor jest již úplně připraven k útěku. Budivoj obviňuje z toho i žalárníka a lituje, že jeho zrádný pomocník z hradu unikl. Dalibor se těší z této zprávy a věří, že Milada jej pomstí. Budivoj však ohlašuje Daliborovi rozsudek smrti. Dalibor se zprvu zhroučí z tak náhlého ztroskotání svých nadějí, ale pak se vzchopí a mužně ortel přijímá. Myslí zalétá k Zdeňkovi, s nímž se brzo shledá. Druhá proměna: Pod věží s Daliborovým žalářem. Noc. Milada, Jitka a Vítek s vojsky čekají na Daliborovo znamení. Miladu již jímá strach o Daliborovo bezpečí. V tom je slyšet z hradu hlas umíráčku a pohřební zpěv mnichů. Milada poznává, že Dalibor byl prozrazen, dává povel k útoku a sama se první do něho vrhá. Zbylé dívky úzkostně sledují boj. Dalibor přivádí raněnou Miladu, která již blouzní o ráji a vidí v něm Dalibora. Umírá pak v jeho náručí. Jitka a ženy oplakávají Miladinu smrt. Přichází královské vojsko, jež v bitvě zvítězilo. Budivoj spatří Dalibora a vyzývá jej, aby se vzdal. Dalibor se však vrhá proti vojákům a klesá mrtev.

B. Smetana: „Dalibor“. Program vydalo Státní divadlo v Ostravě. Redakce: H. Šimáčková a Jos. Štěpánek, obálka prof. J. Obšil. — Vytiskly Moravské tiskařské závody, n. p., prov. 22, Ostrava I, Hollarova 14. — Cena Kčs 1,—.